

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

248575

การไกล่เกลี่ยคดีอาญา : ศึกษาเฉพาะการยุติคดีอาญาโดยนายอำเภอ

MEDIATION ON CRIMINAL CASE : CASE STUDY ONLY ON THE CRIMINAL CASE
RESOLUTION OF DISTRICT OFFICER

สันติฤทธิ ชรรณใจ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยวังจันทน์

พ.ศ. 2553

๒๐๐๒๕๓๕๑๐

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

การใกล้เกลี่ยคดียุทธศาสตร์: ศึกษาเฉพาะการยุติคดีอาญาโดยนายอำเภอ

สถลฐิติ ธรรมใจ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. ๒๕๕๓

**Mediation on Criminal Case: Case Study only on the Criminal Case
Resolution of District Officer**

SANTHITI THAMMAJAI

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School, Dhurakij Pundit University

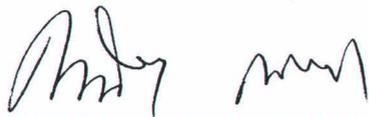
2010

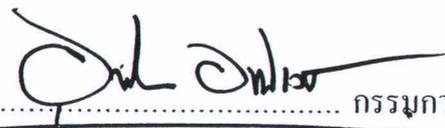
ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การใกล้เกลี่ยคดีอาญา : ศึกษาเฉพาะการยุติคดีอาญาโดยนายอำเภอ
เสนอโดย ร้อยตำรวจตรีสัมพันธ์ ชรรมใจ
สาขาวิชา นิติศาสตร์ หมวดวิชา กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.อุทัย อาทิวะ

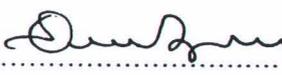
ได้พิจารณาเห็นชอบ โดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

..... ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร)

..... กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(อาจารย์ ดร.อุทัย อาทิวะ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต)

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิดา จิตรน้อมรัตน์)

วันที่ 11 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2553

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การไกล่เกลี่ยคดีอาญา: ศึกษาเฉพาะกรณีการยุติคดีอาญาโดยนายอำเภอ
ชื่อผู้เขียน	สันจิติ ธรรมใจ
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.อุทัย อาทิเวช
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2553

บทคัดย่อ

248575

ปัญหาสำคัญในสังคมไทยปัจจุบันคือความขัดแย้งทางความคิดทางการเมืองอย่างรุนแรงจนส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและความปรองดองสมานฉันท์กันในสังคมและชุมชน เมื่อเกิดความขัดแย้งก็มุ่งเอาชนะคะคานากันด้วยความรุนแรงและใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างฟุ่มเฟือย ส่งผลให้เกิดปัญหาอย่างหนึ่งต่อกระบวนการยุติธรรมทางของประเทศไทยเวลานี้คือ คดีชั้นศาลและนักโทษชั้นเรือนจำ มีความพยายามหาวิธีการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือทางกฎหมายหรือกระบวนการอื่นๆ เครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มีการกล่าวถึงในปัจจุบันที่เชื่อว่าสามารถบรรเทาปัญหาดังกล่าวได้คือ การไกล่เกลี่ยคดีอาญา ซึ่งถือเป็นกระบวนการหันเหคดีอาญาออกจากกระแสหลัก (Diversion) หรืออาจเรียกว่าเป็นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) อย่างหนึ่ง

การไกล่เกลี่ยคดีอาญาเป็นกระบวนการยุติคดีอาญาดำเนินการนอกศาลโดยมีคนกลางทำหน้าที่ดำเนินการให้มีการไกล่เกลี่ยสัมฤทธิ์ผล รูปแบบขั้นตอนวิธีการไกล่เกลี่ยที่มีประสิทธิภาพต้องดำเนินการภายใต้แนวความคิดหลักคือการเสริมสร้างความสงบเรียบร้อยและความปรองดองสมานฉันท์ในสังคม และแนวคิดในอันที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการยุติคดีตลอดจนอำนวยความสะดวกเป็นธรรมให้กับทุกฝ่าย เช่น แนวคิดอรรถประโยชน์นิยม แนวคิดการแก้ไขข้อพิพาทแบบ WIN-WIN Concept แนวคิดการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับคืนสู่สังคม หลักไม่นำคำกล่าวในการเจรจาไปเป็นพยานในชั้นศาล หลักความยินยอมของกลุ่มทั้งสองฝ่ายแนวความคิดหลักสามารถตรวจสอบได้ เป็นต้น สำหรับประเทศไทยแล้วก็มีประวัติศาสตร์ที่คล้ายคลึงกับประวัติศาสตร์ของหลายประเทศที่มีวิวัฒนาการการยุติคดีอาญาด้วยการไกล่เกลี่ยคดีมาโดยตลอด ทั้งที่เป็นการไกล่เกลี่ยคดีอาญากันเองในชุมชนตามสภาพสังคม วัฒนธรรมและประเพณี โดยที่รัฐไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องไปจนถึงการที่รัฐได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการไกล่เกลี่ยคดีอาญา จนนำไปสู่การบัญญัติกฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐทำการยุติคดีอาญาได้ก่อนถึงชั้นศาลซึ่งมีทั้งเคยมีมาในอดีต ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน หรือแม้กระทั่งความพยายามในการหามาตรการในการยุติคดีอาญาในอนาคต เช่น

ร่างพระราชบัญญัติไถ่ถอนข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นสอบสวน พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติชะลอการฟ้อง พ.ศ. เป็นต้น

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาแนวทางการไถ่ถอนคดีอาญาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐประเภทหรือสถาบันหนึ่ง นั่นคือสถาบันนายอำเภอ ซึ่งเป็นสถาบันที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาคู่กับการบริหารราชการสมัยใหม่ที่เปลี่ยนจากระบบเดิมมาเป็น กระทรวง ทบวง กรม เป็นสถาบันที่มีบทบาทในการไถ่ถอนคดีอาญามาตั้งแต่การก่อตั้งสถาบันนี้ โดยทำการศึกษาอำนาจการไถ่ถอนคดีอาญาของนายอำเภอที่บัญญัติไว้ในมาตรา 61/3 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2550) และศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการไถ่ถอนคดีอาญาในรายละเอียดที่จัดทำเป็นกฎกระทรวง ว่าด้วยการไถ่ถอนความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ. 2553 ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อให้มีผลใช้บังคับแล้ว และศึกษาแนวทางการไถ่ถอนคดีอาญาของต่างประเทศซึ่งประกอบด้วย ประเทศออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธรัฐเยอรมัน และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ เพื่อนำมาพิจารณาปรับใช้ในการแก้ไขหลักเกณฑ์และวิธีการไถ่ถอนคดีอาญาในกฎกระทรวง ว่าด้วยการไถ่ถอนความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ. 2553

จากการศึกษาพบว่า การให้นายอำเภอเป็นผู้มีอำนาจในการไถ่ถอนคดีอาญาที่ขอมความได้ในบางประเภทตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 61/3 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2550) เป็นสิ่งที่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยในอันที่จะช่วยเสริมสร้างความสงบเรียบร้อยและความปรองดองสมานฉันท์ขึ้นในสังคมอันเป็นจุดประสงค์หลักของการไถ่ถอนคดีอาญา นอกจากนี้ยังมีผลช่วยลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลและลดปัญหานักโทษล้นเรือนจำได้อีกด้วย แต่ควรนำบทบัญญัตินี้ไปบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ จะเหมาะสมกว่า และเสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎกระทรวง ว่าด้วยการไถ่ถอนความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ. 2553 อันเป็นหลักเกณฑ์และวิธีการไถ่ถอนคดีอาญา ด้วยการนำจุดเด่นของรูปแบบการไถ่ถอนคดีอาญาของต่างประเทศทั้ง 5 ประเทศที่กล่าวข้างต้น ตลอดจนจุดเด่นของบทบัญญัติการยุติคดีอาญาในกฎหมายที่ใช้บังคับในประเทศไทยที่มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมวัฒนธรรมประเพณีของประเทศไทย โดยที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้เสนอให้มีการแก้ไขกฎกระทรวงดังกล่าวใน 5 ประเด็น ดังนี้

1) ควรป้องกันและแก้ไขปัญหาการซ้ำซ้อนและการเถียงกันทำงานของนายอำเภอที่อาจเกิดขึ้นจากกรณีความผิดที่มีโทษทางอาญาที่มีลักษณะต่อเนื่องเกี่ยวพันกันหลายท้องที่ ด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ในกฎกระทรวงฉบับนี้ กล่าวคือในกรณีที่จับผู้ต้องหาได้แล้วให้นายอำเภอแห่งท้องที่ที่มีการจับผู้ต้องหาได้เป็นผู้ไถ่ถอน ถ้ายังจับตัวไม่ได้ก็ให้นายอำเภอแห่งท้องที่ที่พบการกระทำผิด

ก่อนเป็นผู้ทำการไกล่เกลี่ย ถ้าไม่แน่ใจว่านายอำเภอคนใดในเขตจังหวัดคนเป็นผู้มีอำนาจในการไกล่เกลี่ยให้ ผู้ว่าราชการจังหวัดตัดสิน หากเป็นการไม่แน่ใจระหว่างจังหวัดก็ให้อัยการสูงสุดเป็นผู้ตัดสิน

2) ควรนำแนวคิดอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism) แนวคิดชนะทุกฝ่าย (Win-win Concept) และแนวคิดการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดและการกลับคืนสู่สังคม (Rehabilitation and Reintegration) และควรนำหลักการตามมาตรา 46a ของประมวลกฎหมายอาญาแห่งประเทศไทย สหพันธรัฐเยอรมันที่กำหนดแนวทางในการไกล่เกลี่ยไว้ 2 แนวทางคือการไกล่เกลี่ยแบบไม่ต้องชดใช้เงินค่าสินไหมทดแทนและการไกล่เกลี่ยโดยการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน นำมาตรการเชิงลงโทษบางประการที่ใช้กับกรณีความตกลงทางอาญาในมาตรา 41-2 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ตลอดจนนำแนวคิดที่ผู้กระทำผิดที่สารภาพและสัญญากับเจ้าหน้าที่และรูปแบบการอบรมเด็กเดือนตามแบบที่ใช้ในประเทศออสเตรเลีย รูปแบบการอบรมเยาวชนที่กระทำผิดทางอาญาของมลรัฐเซาท์แคโรไลนา ประเทศสหรัฐอเมริกา และวิธีการผันหรือหันเหคดีตามมาตรา 102 แห่งพระราชบัญญัติศาลอาญา พุทธศักราช 2469 ตลอดจนผลงานวิจัยของนักวิชาการ มาเป็นแนวทางในการกำหนดแนวทางการเยียวยาความเสียหายในกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาของไทย โดยบัญญัติไว้ในกฎกระทรวงฉบับนี้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ไกล่เกลี่ยให้ผู้ไกล่เกลี่ยได้ยึดถือ

3) ควรเพิ่มมาตรการคุ้มครองคู่กรณีมิให้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้ไกล่เกลี่ยโดยนำหลักการสามารถตรวจสอบได้ (Accountability) มาใช้เพิ่มเติมจากการให้สิทธิผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาสามารถให้ผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้ารับฟังการไกล่เกลี่ยได้ ด้วยการบัญญัติเพิ่มให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้ไกล่เกลี่ยต้องส่งเรื่องการไกล่เกลี่ยคดีอาญาทุกเรื่องทั้งเรื่องที่ดีตกลงกันได้และเรื่องที่ดีตกลงกันไม่ได้ไปให้ผู้ว่าราชการจังหวัดตรวจสอบ หากผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่าคดีใดข้อตกลงที่ได้จากการไกล่เกลี่ยให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้เปรียบหรือเสียเปรียบมากเกินไปสมควร ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดให้ทำข้อเสนอแนะเป็นหนังสือไปยังนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้ทำการไกล่เกลี่ยรับทราบเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขในโอกาสและในคดีต่อไป

4) ควรแก้ไขข้อความหลักการไม่นำการไกล่เกลี่ยคดีอาญาไปเป็นพยานในชั้นศาล (Without Prejudice) จากร่างเดิมที่ห้ามเฉพาะนายอำเภอหรือปลัดอำเภอเปิดเผยข้อเท็จจริงใดที่ได้มาจากการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้รัดกุมยิ่งขึ้น โดยควรห้ามทุกคนและทุกฝ่าย เพื่อผลในโอกาสความสำเร็จของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้เพิ่มมากขึ้น

5) ควรกำหนดกลไกหรือช่องทางการติดต่อกับพนักงานสอบสวนในกรณีที่มีการจำหน่ายข้อพิพาทหรือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไม่สำเร็จเพื่อรักษาเอกภาพของงานสอบสวนคดีอาญา ด้วยการแจ้งสิทธิการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้

248575 ฅ

ผู้เสียหายทราบและกำหนดให้ผู้ไกล่เกลี่ยแจ้งการจำหน่ายคดีที่ไม่สามารถไกล่เกลี่ยได้ไปให้หัวหน้า
พนักงานสอบสวนเพื่อเป็นการประสานการปฏิบัติ

นอกจากนี้ให้คงเดิมตามกฎหมายกระทรวง ว่าด้วยการไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ.
2553 ทุกประการ

Thesis Title	Mediation on Criminal Case: Case Study only on the Criminal Case Resolution of District Officer
Author	Santhiti Thammajai
Thesis Advisor	Dr. Uthai Arthivech
Department	Law
Academic Year	2010

ABSTRACT

248575

An essential problem raised in Thai society recently is a severe conflict on the political thought which influences the harmonization and conformity of people in Thai community. With the existence of political disagreement, the violence has been brought in as one of the means to win their opponent. Consequently, the process of criminal judgment is prodigally used. This will result in the excessive criminal cases in court and also excessive prisoners in jail. One of the legal methodologies that can solve this problem is the mediation on criminal case which is part of the restorative justice methodology and this method deviates the criminal case from their normal procedure.

The mediation on criminal case is the process of out-of-court settlement to cease criminal case outside the court whereby the middleman plays a crucial role to end the dispute with the mediation. This methodology will be more effective when it has been done under the principle of harmony of Thai society. In addition, the concept of utilitarianism, Win-Win concept, Rehabilitation and Reintegration, Without Prejudice concept, Principle of Consent and Accountability etc can be taken into account for the success of mediation on criminal case as well. In case of Thailand, we have a similar history on the evolution of the mediation on criminal case with other countries for instance the mediation among people in village or community by using their local culture and traditional to try to end the criminal case, with or without the involvement from the government officer, before it has been brought to the court. The mentioned mediation has been developed from time to time. However, with the government support, it brings about the legal legislation which authorizes the government personnel to carry out the mediation by adopting the methodology that has been used in the past, using the existing method

and creating a new mediation measure for the future such as draft of Criminal Case Mediation in Investigation Process Act B.E. and draft of Suspend Prosecution Act B.E. Etc.

This thesis aims at studying the mediation on criminal case of the district officer which is one of the government institutions that has been with Thai government administration history for a long period of time. It can be dating back to the administrative reform changing from the old system in the ancient government to the reorganization of ministries sub-ministries and departments. The district officer has played a crucial role in the government administration as well as the mediation on criminal case ever since. The research examines the mediation power for the criminal case resolution of district officer which is enacted in the section 61/3 of Rules for Administration of the Kingdom Act (No.7) B.E.2550. This study also investigates the principle and mediation methodology which has been compiled and became effective in Ministerial Regulations on Mediation of Criminal Penalty Offenses B.E. 2553. Nonetheless, the mediation on criminal case principles which are being used in Australia, America, France, Germany and Philippines have also been studied in this research in order to learn and adapt their advantages to improve the principles and methodologies in Ministerial Regulations on Mediation of Criminal Penalty Offenses B.E. 2553.

The research confirms that given the authority to District officer to mediate the criminal case, the one that can be settled, as legislates in section 61/3 of Rules for Administration of the Kingdom Act (No.7) B.E.2550 is appropriate and suit with the state of Thai society. The empowered district officer can also enhance the harmony and conformity of the Thai society which is the main objective of the mediation on criminal case. Consequently, this methodology is also able to reduce the excessive number of lawsuits in court and overwhelming number of prisoners in jail. However, it will be more effective if this legislation is situated in the law on provincial administration. Moreover, my recommendation is to propose the amendment of Ministerial Regulations on Mediation of Criminal Penalty Offenses B.E. 2553 especially in the principles and methodology of the mediation on criminal case by adopting the advantages procedure in the mediation from 5 mentioned countries along with the distinctive points in the legislated mediation on criminal case which is being used in Thailand. This thesis results with 5 recommendations in the amendment of Ministerial Regulations on Mediation of Criminal Penalty Offenses B.E. 2553.

1) The amendment should be done to prevent and solve the repetition and haggle problems among District Officers. These problems might rise from the criminal penalty which may relate from one to another district. To solve these problem, the amendment should specify the code of conduct in the ministerial regulation for instance once the defendant is seized, the district officer who is in charge in that area need to react and try to be a mediator. In other case, if the suspect is not yet captured, the district officer who is in charge in the area where the crime was convicted will have a responsibility to mediate the criminal case. However, if there is uncertain that which domestic officer has a lawful authority to mediate, the determination of provincial governor is decisive whereas the Attorney-General will make a final judgment when there is an unclear authority between provinces.

2) The concept of Utilitarianism, Win-Win concept, Rehabilitation and Reintegration along with some other advantages from section 46a of criminal code in Germany should also be added to the amendment. The section 46a in German criminal code mentions the mediation methodology in 2 alternative ways: the mediation with monetary compensation and the mediation without the monetary compensation. Apart from that, the amended ministerial regulation should be included some sanction or punishment measurement as states in section 41-2 of the criminal code of France. Other strong points from case study in Australia and South Carolina in USA should perfectly be brought in to the amendment consideration. In addition, the regulation amendment should also consider the alteration and deviation methodology as in section 102 of the Custom Act (No.18) B.E.2543 as well as related researches. These points can be used as a guideline to determine the compensation in mediation on criminal case in Thailand and should be specified in the ministerial regulation.

3) The protective measurement for related parties should be increased to prevent these persons involved from being enormously influenced by district officer or assistant district officer as a mediator. As a result of that, the accountability concept should be exercised in order

to empower injured person to have more rights apart from having a right to bring their trusted person to attend the mediation process. This measurement should be stated in the amendment that the mediator (district officer or assistant district officer) have to report all mediation procedures whether the cases can be compromised or not to the provincial governors for their consideration. If the provincial governors find out that the mediation is unfair to the persons involved, the provincial governors will subsequently make in writing his consideration to district officer or assistant district officer who acts as a mediator.

4) The Without Prejudice concept should be altered from the existing procedure which only prohibits district officer or assistant district officer to reveal a truth or evidences from the mediation. The amendment should therefore forbid every person involved so that the mediation on criminal case can successfully be done.

5) The amendment should create and specify the communication channels between those who are involve in the mediation and criminal inquisitor either the mediation is accomplished or even unsuccessful. This will preserve the unity of the inquisitor in criminal case such as the right to submit the petition to the criminal inquisitor regarding to the criminal procedure and inform the injured person of the dispute. Moreover, the amended regulation should mention that the mediator must inform the criminal case which cannot be settled to Chief of inquisitor so that they can coordinate the execution.

Last but not least, according to the 5 recommendations for the amendment of the ministerial regulation, the rest of the regulation can be remained as its existing in the Ministerial Regulations on Mediation of Criminal Penalty Offenses B.E. 2553.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีโอกาสสำเร็จลุล่วงไปได้โดยหากไม่มีบุคคล 4 กลุ่มดังต่อไปนี้

1) กลุ่มผู้ให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการ ซึ่งประกอบด้วยท่านอาจารย์ ดร.อุทัย อาทิเวช อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ท่านศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฌ นคร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล รองศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าประสิทธิประสาทวิชาความรู้ทางด้านกฎหมาย จุดประกายความคิด ตลอดจนแนะนำแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นวิทยานิพนธ์ที่สมบูรณ์ขึ้นมาได้

2) กลุ่มผู้ให้ความสะดวกด้านอำนวยความสะดวก ได้แก่แก่คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตร นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ซึ่งประกอบด้วย ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ ศรีธรรมรักษ์ ผู้อำนวยการประจำหลักสูตร อาจารย์สศุติ ลินไชย ผู้ช่วยผู้อำนวยการประจำหลักสูตร คุณกานต์พิชชา ยอดน้ำคำ คุณณัฐกุล จำปาศรี และเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการดำเนินการ ติดต่อประสานงาน ให้การจัดทำและการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จขึ้นมาได้

3) กลุ่มผู้ให้ความช่วยเหลือด้านงบประมาณ ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์กรรมการปกครอง ที่เป็นที่พักหลักในการให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา และมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตที่กรุณาให้ทุนการศึกษา แก่ผู้เขียนในการเรียนตลอดหลักสูตร

4) กลุ่มผู้ให้ความช่วยเหลือด้านเวลาและจิตใจ ประกอบด้วย ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชา กรรมการปกครอง (วัง ไชยา) บิดามารดา ตลอดจนเพื่อนๆ ที่ให้การสนับสนุนให้กำลังใจ ให้เวลาในการทุ่มเททำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งที่ท่านเหล่านี้เคารพนับถือจงช่วยคลบบันดาลให้สิ่งที่ท่านทั้งหลายช่วยเหลือผู้เขียนในครั้งนี้ย้อนกลับไปเป็นคุณแก่ท่านเป็นร้อยเท่าพันทวี

อนึ่ง วิทยานิพนธ์ฉบับนี้หากจะเป็นประโยชน์ในวงวิชาการไม่ว่ามากหรือน้อย ขอให้ประโยชน์ที่ได้นั้นส่งผลประโยชน์ต่อเนื่องไปยังความก้าวหน้าทางวิชาการและความผาสุกของสังคมไทยด้วยเทอญ

หากมีข้อบกพร่องและผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับแต่เพียงผู้เดียว

สันจิติ ธรรมใจ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๗
กิตติกรรมประกาศ	๘
สารบัญภาพ	๘
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	7
1.3 สมมติฐานของการศึกษา	8
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	9
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา	9
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
2. นายอำเภอกับแนวคิดการไกล่เกลี่ยคดีอาญา	11
2.1 วิวัฒนาการ แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานของการยุติคดีด้วยการไกล่เกลี่ย	12
2.1.1 วิวัฒนาการของการยุติคดีด้วยการไกล่เกลี่ย	12
2.1.2 แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานของการยุติคดีด้วยการไกล่เกลี่ย	19
2.2 การไกล่เกลี่ยคดีอาญาในประเทศไทย	29
2.2.1 สภาพสังคมไทยกับการจัดการความขัดแย้งและการไกล่เกลี่ยคดีภายใน ชุมชนโดยปราศจากการจัดการโดยรัฐ	29
2.2.2 การไกล่เกลี่ยคดีอาญาในอดีต	31
2.2.3 การไกล่เกลี่ยคดีอาญาในปัจจุบัน	37
2.2.4 ความพยายามในการพัฒนาการไกล่เกลี่ยคดีอาญา	55
2.3 นายอำเภอ	61
2.3.1 ประวัติความเป็นมาของนายอำเภอ	61
2.3.2 บทบาทและอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอ	65
2.3.3 นายอำเภอกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	67
2.3.4 ความสำคัญของนายอำเภอกับบทบาทการไกล่เกลี่ยคดีอาญา	72

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3. การไถ่เกี้ยคดีอาญาในต่างประเทศ	78
3.1 การไถ่เกี้ยคดีอาญาของประเทศออสเตรเลีย.....	79
3.1.1 กระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลักในประเทศออสเตรเลีย	79
3.1.2 รูปแบบการไถ่เกี้ยคดีอาญาในประเทศออสเตรเลีย	82
3.2 การไถ่เกี้ยคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา	85
3.2.1 กระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลักในประเทศสหรัฐอเมริกา ...	85
3.2.2 รูปแบบการไถ่เกี้ยคดีอาญาในประเทศสหรัฐอเมริกา	88
3.3 การไถ่เกี้ยคดีอาญาของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส	94
3.3.1 กระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลักในประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส	94
3.3.2 รูปแบบการไถ่เกี้ยคดีอาญาในประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส	98
3.4 การไถ่เกี้ยคดีอาญาของประเทศสหพันธรัฐเยอรมัน	103
3.4.1 กระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลักในประเทศสหพันธรัฐเยอรมัน	103
3.4.2 รูปแบบการไถ่เกี้ยคดีอาญาในประเทศสหพันธรัฐเยอรมัน	106
3.5 การไถ่เกี้ยคดีอาญาของประเทศสาธารณรัฐฟิลิปปินส์.....	110
3.5.1 โครงสร้างทางการปกครอง ลักษณะทางสังคมและกระบวนการยุติธรรม ทางอาญากระแสหลักในประเทศสาธารณรัฐฟิลิปปินส์	110
3.5.2 รูปแบบการไถ่เกี้ยคดีอาญาในประเทศสาธารณรัฐฟิลิปปินส์	112
4. วิเคราะห์การไถ่เกี้ยคดีอาญาโดยนายอำเภอตามมาตรา 61/3 แห่งพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534	114
4.1 วิเคราะห์มาตรา 61/3 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534	114
4.1.1 ที่มาแห่งอำนาจและผู้มีอำนาจในการไถ่เกี้ย	115
4.1.2 ความยินยอม และการแสดงความจำนงของผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหา	117
4.1.3 ประเภทคดีที่สามารถไถ่เกี้ยได้	120
4.1.4 อำนาจการไถ่เกี้ยตามเขตท้องที่	124
4.1.5 ผลแห่งการสิ้นสุดแห่งคดีที่ไถ่เกี้ยแล้ว	125
4.1.6 ผลแห่งการจำหน่ายข้อพิพาท	129

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.1.7 การนับอายุความและผลแห่งการนับอายุความเมื่อจำหน่ายข้อพิพาท	130
4.1.8 ความสัมพันธ์กับมาตรา 37 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	131
4.2 วิเคราะห์ความชอบด้วยหลักการ และความเหมาะสมในการให้นายอำเภอเป็นผู้ไต่ถามคดีอาญาตามมาตรา 61/3 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534	131
4.2.1 ความชอบด้วยหลักการและความเหมาะสมในการนำบทบัญญัติการไต่ถามคดีอาญาโดยนายอำเภอไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534	132
4.2.2 ความชอบด้วยหลักการและความเหมาะสมในการให้นายอำเภอเป็นผู้ไต่ถามคดีอาญา	138
4.2.3 ความเหมาะสมในขอบเขตประเภทคดีอาญาที่นายอำเภอมีอำนาจในการไต่ถามคดี	151
4.3 วิเคราะห์กระบวนการไต่ถามคดีอาญา โดยนายอำเภอจากกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 61/3 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534	153
4.3.1 กฎกระทรวง ว่าด้วยการไต่ถามคดีความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ. 2553	154
4.3.2 วิเคราะห์กฎกระทรวง ว่าด้วยการไต่ถามคดีความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ. 2553	158
4.3.3 ข้อควรแก้ไขกฎกระทรวง ว่าด้วยการไต่ถามคดีความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ. 2553	164
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	173
5.1 บทสรุป	173
5.2 ข้อเสนอแนะ	174
บรรณานุกรม	177

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	191
ภาคผนวก กฎกระทรวง ว่าด้วยการไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ. 2553	192
ประวัติผู้เขียน	199

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 ภาพการไถ่เกลือหรือการประนอมข้อพิพาทคดีอาญา	18